

JAKUB ZAJĄCZKOWSKI

INDYJSKA STRATEGIA RÓWNOWAŻENIA W REGIONIE AZJI I PACYFIKU PO 2014 R.

Celem artykułu jest analiza ewolucji strategii Indii w regionie Azji i Pacyfiku po 2014 r., czyli po przejściu władzy przez Indyjską Partię Ludową (Bharatiya Janata Party, BJP) i objęciu stanowiska premiera przez Narendrę Modiego. Omówione i scharakteryzowane zostaną główne założenia oraz kierunki i instrumenty polityki zagranicznej Indii w tym regionie. Artykuł jest próbą odpowiedzi na dwa główne pytania badawcze: Czy i – jeśli tak – to dlaczego Indie przyjęły aktywniejszą strategię w regionie Azji i Pacyfiku? Czy w swojej strategii w sferze polityczno-strategicznej i bezpieczeństwa opowiadają się za sojuszem z USA w regionie?

Odpowiedzi na te pytania pozwolą na weryfikację przyjętej hipotezy wskazującej, że Indie, zwłaszcza pod wpływem dynamiki stosunków wewnątrzregionalnych, w polityce zagranicznej w drugiej dekadzie XXI w. przystąpiły do redefinicji swojej roli i pozycji na kontynencie azjatyckim. Realizują ją, opierając się na założeniach polityki równoważenia. Dążą bowiem do ograniczenia wzrastającej roli Chin oraz niedopuszczenia do zmiany układu sił na korzyść Pekinu na kontynencie azjatyckim. Opowiadają się zatem za sojuszem politycznym i strategicznym z USA i ich sojusznikami; ma on być jednym z filarów demokratycznego, liberalnego porządku w regionie Indo-Pacyfiku (jako alternatywa dla porządku proponowanego przez Chiny).

Teoretycznym narzędziem zastosowanym do analizy studium przypadku strategii regionalnej Indii jest kategoria polityki równoważenia. O wyborze takiego narzędzia badawczego przesądzają jego wartości poznawcze i eksplanacyjne. Podkreśla się w nich znaczenie anarchiczności systemu międzynarodowego i fakt, że reguły stosunków międzynarodowych między państwami są funkcją układu sił między nimi.

ZAŁOŻENIA ANALIZY

Powrót do władzy BJP i objęcie stanowiska premiera przez Narendrę Modiego w 2014 r. oraz jego aktywność w zakresie polityki zagranicznej, nowa polityka zaangażowania, zwłaszcza w regionie Azji i Pacyfiku, stały się przesłankami do powstania licznych publikacji poświęconych tej problematyce¹. Na określenie nowej jakości w polityce zagranicznej część badaczy zaczęła stosować termin „doktryna

¹ S. Ganguly, „Has Modi truly changes India's foreign policy”, *The Washington Quarterly* 2017, nr 2, s. 131–143; I. Hall, „Multialignment and Indian foreign policy under Narendra Modi”, *The Round Table. The Commonwealth Journal of International Affairs* 2016, nr 3, s. 271–286.

Modiego”². Uwypuklano zwłaszcza znaczącą ewolucję strategii Indii w wymiarze polityki morskiej oraz w regionie Azji i Pacyfiku³.

Przy wyjaśnianiu nowej polityki Indii na kontynencie azjatyckim publikacje te jednak w niewielkim stopniu odwołują się do głównych nurtów teoretycznych⁴. Brak więc teoretycznego objaśnienia przejawów zaangażowania New Delhi w regionie Azji i Pacyfiku. W tym kontekście należy podkreślić użyteczność analityczną kategorii polityki równoważenia, która polega na:

a) uwzględnieniu przez nią struktury systemu międzynarodowego, zwłaszcza specyfiki stosunków międzynarodowych w regionie, który charakteryzuje się brakiem rozwiniętych multilateralnych instytucji bezpieczeństwa i w którym podstawę regionalnego systemu bezpieczeństwa stanowią wciąż sojusze bilateralne⁵;

b) wyodrębnieniu w analizie pojęcia tzw. mocarstwa rewizjonistycznego, dążącego do zmiany porządku regionalnego/systemu międzynarodowego, oraz omówieniu działań innych państw w tym kontekście; mocarstwo rewizjonistyczne, bez względu na jego motywy, działa kosztem bezpieczeństwa innych państw, co prowadzi do naruszenia równowagi sił⁶;

c) podkreśleniu znaczenia czynnika systemowego w kształtowaniu zachowania państw w polityce zagranicznej, gdyż państwa zmuszane są do realizacji polityki równoważenia z powodu presji systemu międzynarodowego⁷.

Polityka równoważenia jest więc funkcją anarchii i układu sił. Jej cel stanowi przede wszystkim przeciwdziałanie naruszeniom równowagi sił. Strategie związane z realizacją tego celu zawierają taki zestaw działań jak: skierowanie koalicji państw przeciwko mocarstwu najsilniejszemu bądź aspirującemu do zmiany *status quo* i (lub) przerzucenie powstrzymania agresora na innych⁸.

Polityka ta zakłada, że jedyną regułą sterującą zachowaniem państw jest równowaga sił i (lub) równowaga strachu związana przede wszystkim z obawą przed możliwością zmiany na niekorzyść istniejącego stanu rzeczy, stosunków w danym regionie. Trzeba dodać, że państwa, realizując politykę równoważenia, przyjmują, iż utrzymanie *status quo* w danym porządku regionalnym stwarza im większe możliwości osiągnięcia korzyści. Część z nich może bowiem występować jako „języczek

² A. Tandon, „India’s foreign policy priorities and the emergence of a Modi doctrine”, *Strategic Analysis* 2016, nr 5, s. 349–356; I. Hall, „Is a ‘Modi doctrine’ emerging in Indian foreign policy?”, *Australian Journal of International Affairs* 2015, nr 3, s. 247–252; C. Raja Mohan, *Modi’s World: Expanding India’s Sphere of Influence*, Harper Collins, New Delhi 2015.

³ C. Raja Mohan, *India’s New Foreign Policy Strategy*, Draft Paper presented at a seminar in Beijing by China Reform Forum and the Carnegie Endowment for International Peace, Beijing, 26 maja 2006 r., <http://carnegieendowment.org/files/Mohan.pdf> [dostęp: 27.07.2015]; R. Garge, „Maritime outreach as part of India’s ‘act east’ policy”, *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs* 2017, nr 3, s. 150–167.

⁴ Zob. szerzej: J. Zajączkowski, „Strategie morskie Indii, Chin i USA w regionie Oceanu Indyjskiego”, *Stosunki Międzynarodowe – International Relations* 2015, nr 2, s. 37–70.

⁵ E. Haliżak, „Regionalny kompleks bezpieczeństwa Azji Północno-Wschodniej”, *Żurawia Papers* 2004, z. 3, s. 20–22.

⁶ Ch. Glaser, „Security dilemma revisited”, *World Politics* 1997, nr 1, s. 149–191.

⁷ Zob. szerzej: S. Chan, *Looking for Balance: China, India, the United States, and Power Balancing in East Asia*, Stanford University Press, Stanford 2012.

⁸ J.J. Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, Norton, New York 2001.

u wagi” w polityce głównego mocarstwa. Koncepcja ta rozwijana jest m.in. przez Evelyn Goh. Odwołując się do doświadczeń Azji Wschodniej, badaczka wskazuje, iż równowaga sił jest funkcją akceptacji przez mniejsze państwa hegemonii danego mocarstwa, w tym przypadku USA. Regionalny system bezpieczeństwa w Azji Wschodniej odpowiada w pełni tym kryteriom, gdyż państwa regionu akceptują główną rolę USA jako gwaranta bezpieczeństwa i stabilności na omawianym obszarze. Tym samym zarówno mniejsze państwa regionu, jak i USA są jednym z elementów konstytuujących i utrzymujących taki stan równowagi siły (autorka posługuje się w tym kontekście pojęciem tzw. *enmeshing*, czyli włączenia)⁹. Polityka równoważenia opiera się na założeniu relatywnych korzyści z funkcjonowania systemu regionalnego według takiej reguły.

Jednocześnie kategoria polityki równoważenia, nawiązując do założeń neorealistycznych, zakłada, że: państwa (a nie aktorzy niepaństwowi) są najważniejszymi uczestnikami stosunków międzynarodowych; w stosunkach z innymi państwami dominuje problematyka bezpieczeństwa, przede wszystkim rozumianego w sposób tradycyjny; strategie państw nie do końca mają charakter kooperatywny, a motywy ich realizacji utrzymane są głównie w duchu *power politics* (np. zachowanie jak największego wpływu w regionie, obawa przed zmianą relatywnie korzystnego układu sił); państwa odczuwają wysoki poziom zagrożenia bezpieczeństwa, któremu starają się przeciwdziałać przez stosowanie tradycyjnych instrumentów działania, m.in. tworzenie formalnych czy nieformalnych sojuszy.

Politykę równoważenia należy więc definiować przede wszystkim jako strategię ukierunkowaną na zachowanie *status quo* i przeciwdziałanie nierównej dystrybucji siły nie tylko na poziomie globalnym, lecz także regionalnym. Kluczową kwestią dla państw jest utrzymanie relatywnej potęgi. T.V. Paul dodaje, iż kategoria polityki równoważenia stanowi przejaw założeń realistycznej polityki siły. Jej celem jest bowiem przede wszystkim zapewnienie przetrwania. Niedopuszczenie innego mocarstwa do dominacji to więc jedynie konsekwencja podstawowego celu, a nie cel sam w sobie¹⁰. Równoważenie zakłada zatem działanie państwa skierowane przeciwko innemu państwu, które jest traktowane jako największe zagrożenie dla interesów narodowych¹¹. Stephen M. Walt dodaje jeszcze jeden aspekt, wskazując na tzw. równowagę strachu (*balance of threats*). Państwa tworzą koalicje często w obawie przed dominacją jednego z mocarstw¹². Walt podkreśla, że wśród kryteriów,

⁹ E. Goh, „East Asia as regional international society: The problem of great power management”, w: B. Buzan, Y. Zhang (red.), *Contesting International Society in East Asia*, Cambridge University Press, Cambridge 2014, s. 167–187; R. Foot, E. Goh, „The international relations of East Asia: A new research prospectus”, *International Studies Review* 2018, publikacja on-line, 3 kwietnia 2018 r., <https://doi.org/10.1093/isr/viy015>.

¹⁰ T.V. Paul, „Soft balancing in the age of U.S. primacy”, *International Security* 2005, nr 1, s. 46–49.

¹¹ Na temat polityki równoważenia zob. szerzej: R. Little (red.), *The Balance of Power in International Relations. Metaphors and Models*, Cambridge University Press, Cambridge 2007; J. Stefanowicz, „Równowaga sił jako system stosunków międzynarodowych”, *Sprawy Międzynarodowe* 1982, nr 10; D. Kondrakiewicz, *Systemy równowagi sił w stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1999.

¹² Mniejsze państwa w sytuacji rywalizacji mocarstw mogą wybrać politykę przyłączenia się, tzw. *bandwagoning*, lub wykorzystać tę rywalizację do realizacji własnych interesów. W tym ostatnim przypadku

które należy brać pod uwagę przy kalkulacji strachu, są bliskość geograficzna oraz ofensywne intencje potencjalnego przeciwnika¹³. Do koncepcji tej nawiązywał także John J. Mearsheimer, który zauważał, że zgodnie z logiką teorii równoważenia słabsze państwa w Azji będą przyłączać się do USA przeciwko rosnącej sile Chin¹⁴.

POLITYKA ZAGRANICZNA INDII W REGIONIE AZJI I PACYFIKU PO 2014 R. – GŁÓWNE ZAŁOŻENIA

Przejęcie władzy przez BJP i objęcie urzędu premiera przez Naredrę Modiego otworzyło nowy etap w strategii Indii wobec Azji Wschodniej i Pacyfiku. Uwidocznili się to zarówno w najbliższym sąsiedztwie Azji Południowej, jak i w Azji Południowo-Wschodniej, Azji Wschodniej i regionie Oceanu Indyjskiego. Nowa polityka cechowała się asertywnością oraz próbą holistycznego traktowania tych subregionów jako części jednej całości geopolitycznej i geoeconomicznej w postaci nowej koncepcji regionu Indo-Pacyfiku.

Kategoria regionu Indo-Pacyfiku stała się centralnym punktem wyjścia nowej strategii Indii. Miała ona służyć dwóm podstawowym celom: zapewnieniu bezpieczeństwa oraz realizacji aspiracji mocarstwowych. Dla ich realizacji konieczne było jednak utrzymanie *status quo* na kontynencie azjatyckim z dominującą rolą USA i ich sojuszników oraz przeciwdziałanie chińskim planom, które stanowiły zagrożenie dla obecnego układu sił. Celom tym podporządkowano główne założenia nowej polityki zagranicznej po 2014 r.

Po pierwsze, dokonano operacjonalizacji i zdefiniowania koncepcji regionu Indo-Pacyfiku, która po raz pierwszy pojawiła się w dyskursie strategicznym w 2007 r.¹⁵ Indie zdają sobie sprawę, że ich rola w Azji Wschodniej, zwłaszcza w dziedzinie bezpieczeństwa, jest dużo mniejsza niż w regionie Oceanu Indyjskiego, w konsekwencji również w regionie Azji i Pacyfiku jest ona wciąż ograniczona. Brak uzasadnienia dla określania Indii jako lidera w tym regionie, one same zaś są świadome, że nie będąc mocarstwem regionalnym, nigdy nie osiągną statusu mocarstwa globalnego. Dlatego też atrakcyjniejsza jest dla nich koncepcja regionu Indo-Pacyfiku, której są głównym elementem konstytuującym. Ponadto nie tylko odgrywają w nim dużo większą rolę niż na obszarze Azji i Pacyfiku, lecz także mają dla niej akceptację ze strony takich mocarstw jak m.in. USA. Stany Zjednoczone, Australia i Japonia postrzegają Indie jako główne mocarstwo regionu Indo-Pacyfiku.

jednak to mocarstwa muszą zabiegać o poparcie mniejszych państw. Zob. szerzej: A.M. Murphy, „Beyond balancing and bandwagoning: Thailand’s response to China’s rise”, *Asian Security* 2010, nr 1, s. 1–27; A. Bloomfield, „To balance or to bandwagon? Adjusting to China’s rise during Australia’s Rudd–Gillard era”, *Pacific Review* 2016, nr 2, s. 259–282.

¹³ S. Walt, „Alliance formation and the balance of world power”, *International Security* 1985, nr 4, s. 3–43.

¹⁴ J.J. Mearsheimer, „China’s unpeaceful rise”, *Current History*, kwiecień 2006, s. 160–162.

¹⁵ Na temat debaty strategicznej w Indiach dotyczącej regionu Indo-Pacyfiku oraz czynnika morskiego w stosunkach międzynarodowych zob. szerzej: J. Zajączkowski, „Indie: mocarstwo Indo-Pacyfiku”, w: A. Jarczewska, J. Zajączkowski (red.), *Region Azji i Pacyfiku w latach 1985–2015: ciągłość i zmiana w regionalnym systemie międzynarodowym*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2016, s. 128.

Koncepcja regionu Indo-Pacyfiku została odzwierciedlona w przyjętej w 2015 r. *Narodowej strategii morskiej Indii*, która w porównaniu ze strategią z 2007 r. poszerzała indyjską strefę wpływów. Interesy narodowe, w tym zapewnienie bezpieczeństwa kraju, obejmowały nie tylko obszary regionu Oceanu Indyjskiego, lecz także Pacyfiku¹⁶.

Po drugie, w nowej strategii Indii nie ograniczono się do zdefiniowania geograficznych wyznaczników regionu Indo-Pacyfiku, ale wskazano na główne wartości konstytuujące region oraz określono rolę Indii w tym kontekście. Po 2014 r. Indie podkreślają konieczność utrzymania w regionie Indo-Pacyfiku ładu, odwołującego się do wymiaru normatywnego i aksjologicznego, opartego na wartościach liberalnych i sojuszu z Zachodem. Dowodem są chociażby komunikaty prasowe czy wypowiedzi po spotkaniach przedstawicieli Indii, USA, Australii, Japonii w ramach dialogu QUAD (tzw. *Quadrilateral Security Dialogue*). Mówi się o „wspólnej wizji służącej dobrobytowi i bezpieczeństwu wolnego oraz otwartego regionu Indo-Pacyfiku”¹⁷. Jednocześnie partnerzy QUAD „zobowiązują się do pogłębiania współpracy opartej na fundamentach wspólnych wartości i zasad demokratycznych” oraz „do wzmocnienia – opartego na zasadach prawa – ładu regionalnego”¹⁸.

Utrzymanie tego ładu ma być alternatywą dla propozycji Chin. Dowodzi tego chociażby podkreślanie przez Indie konieczności przestrzegania prawa międzynarodowego, w tym przede wszystkim norm międzynarodowego prawa morza. Znajduje to wyraz m.in. w ich strategii morskiej z 2015 r. Normy międzynarodowego prawa morza i pokojowe załatwianie sporów miały stanowić tzw. wspólne dobra (*global commons*), które są podstawą ładu w regionie Indo-Pacyfiku.

Po trzecie, w porównaniu z okresem wcześniejszym oraz przyjmowanymi w tym czasie dokumentami (m.in. strategią morską z 2007 r.) Indie mają być państwem zaangażowanym w utrzymanie tego ładu. Potwierdzają to m.in. tytuł strategii z 2015 r. (*Ensuring Secure Seas: Indian Maritime Security Strategy*)¹⁹ i zmiana polityki *Look East Policy* na *Act East Policy* w 2014 r. Indie określają siebie więc jako jeden z filarów obecności Zachodu w regionie Indo-Pacyfiku. Rząd Modiego jednoznacznie rozpatruje kwestie nieformalnej struktury QUAD w kategoriach tworzenia sojuszu demokratycznych państw regionu Indo-Pacyfiku, opowiadających się za liberalnym porządkiem regionalnym i globalnym. Indie nie chcą już tylko pasywnie popierać zasad takiego ładu, ale zamierzają być kreatorem wartości, norm i aktywnym uczestnikiem procesów zachodzących na obszarze Indo-Pacyfiku²⁰. W komunikacie

¹⁶ *Ensuring Secure Seas: Maritime Security Strategy*, Indian Navy, New Delhi 2015, https://www.indiannavy.nic.in/sites/default/files/Indian_Maritime_Security_Strategy_Document_25Jan16.pdf [dostęp: 20.02.2019].

¹⁷ *Australia–India–Japan–U.S. Consultations on the Indo-Pacific*, Press Statement, Washington, 12 listopada 2017 r., <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/11/275464.htm> [dostęp: 11.01.2019].

¹⁸ Ibidem. Zob. także: *Advancing a Free and Open Indo-Pacific Region*, Fact Sheet, Washington, 18 listopada 2018 r., <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2018/11/287433.htm> [dostęp: 05.01.2019].

¹⁹ *Ensuring Secure Seas: Indian Maritime Security Strategy*, op. cit.

²⁰ Zob. szerzej: J.P. Panda, „India’s call on China in the QUAD: A strategic arch between liberal and alternative structures”, *Rising Powers Quarterly* 2018, nr 2, s. 83–111; B. Chellaney, „Democratic forces must join hands to protect Indo-Pacific from China’s hegemony”, *The Hindustan Times* z 17 listopada 2017 r.

wydanym przez MSZ Indii po spotkaniu przedstawicieli czterech państw (Indii, Japonii, Australii, USA) podkreślano, że współpraca tych państw w regionie Indo-Pacyfiku ma na celu „promocję pokoju, stabilności, dobrobytu (...) oraz opartego na zasadach i prawie ładu, który ma się przyczyniać do wzrostu zaufania między państwami regionu”²¹. O wyjątkowej roli Indii ze względu na położenie geograficzne, potencjał gospodarczy i wartości demokratyczne w budowaniu ładu w regionie Indo-Pacyfiku mówił jeden z przedstawicieli indyjskiego MSZ²². Indie nie chcą być tylko biernym uczestnikiem procesów na tych obszarach, ale dążą do uzyskania pozycji lidera. Służyć ma temu także m.in. zainicjowany w 2015 r. przez Modiego projekt SAGAR (*Security and Growth for All in the Indian Ocean Region*). Inicjatywy te należy rozpatrywać w kontekście tzw. nowego aktywnego regionalizmu i łącznie traktowania polityki wobec Azji Południowej i Indo-Pacyfiku²³.

Po czwarte, wspólnymi elementami wizji świata Indii oraz USA i ich partnerów, które są uwypuklane zwłaszcza od 2014 r., są wartości demokratyczne i liberalny porządek międzynarodowy. Indie więc stopniowo odchodziły od założeń niezaangażowania. Od normalizacji relacji z mocarstwami Zachodu, przez rolę pomostu między Południem i Północą, aktywne współdziałanie z Zachodem w wymiarze gospodarczym, w procesach globalizacji, do sojuszu w sferze bezpieczeństwa z Zachodem w regionie Indo-Pacyfiku. Potwierdzeniem tego zwrotu politycznego jest m.in. wystąpienie premiera Indii w czerwcu 2018 r. podczas forum IISS Shangri-La Dialogue w Singapurze²⁴. Ponadto sformułowania dotyczące wspólnych wartości demokratycznych i otwartego, liberalnego ładu znalazły się w deklaracjach m.in. Indii i USA z 2015 r. czy komunikacie prasowym po spotkaniu prezydenta USA i premiera Indii z 2017 r.

Po piąte, Indie zdają sobie sprawę, że dzięki utrzymaniu *status quo* w regionie i będąc mocarstwem demokratycznym, odpowiedzialnym, jednym z filarów opartego na prawie porządku regionalnego, wzmacniają swoją pozycję w regionie Indo-Pacyfiku. Pozwala to im także na osiągnięcie swoich priorytetowych celów, czyli zapewnienie bezpieczeństwa i realizacji aspiracji mocarstwowych. Gwarantuje bowiem stabilność w regionie Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku oraz, co jest kwestią zasadniczą, umożliwia równoważenie stopniowo wzrastającej pozycji Chin na tym obszarze. Ład regionalny, za którym opowiadają się Indie, stanowi odpowiedź na

²¹ *India–Australia–Japan–U.S. Consultations*, Press Releases, Ministry of External Affairs, Government of India, New Delhi, 15 listopada 2018 r., https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/30593/IndiaAustraliaJapanUS_Consultations [dostęp: 27.12.2018].

²² *Address by Foreign Secretary at the Regional Connectivity Conference: South Asia in the Indo-Pacific Context*, Speeches and Statements, Ministry of External Affairs, Government of India, 1 listopada 2018 r., https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/30556/Address_by_Foreign_Secretary_at_the_Regional_Connectivity_Conference_South_Asia_in_the_IndoPacific_Context [dostęp: 20.11.2018].

²³ K. Yhome, „India’s evolving approach to regionalism: SAARC and beyond”, *Rising Powers Quarterly* 2018, nr 2, s. 147–165.

²⁴ *Prime Minister’s Keynote Address at Shangri La Dialogue* (June 01, 2018), Ministry of External Affairs, Government of India, New Delhi, 1 czerwca 2018 r., <https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/29943/Prime+Ministers+Keynote+Address+at+Shangri+La+Dialogue+June+01+2018> [dostęp: 20.07.2018]; zob. R. Roy-Chaudhury, *Modi’s Vision for the Indo-Pacific Region*, IISS Analysis, 2 czerwca 2018 r., <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2018/06/modi-vision-indo-pacific> [dostęp: 15.07.2018].

chińskie inicjatywy w ramach *Belt and Road Initiative* (BRI) czy tzw. Sznura Perel (*String of Pearls*)²⁵.

Po szóste, Chiny wciąż stanowią główne wyzwanie i zagrożenie dla Indii. Wskazują na to także *Narodowa strategia morska Indii* z 2015 r. oraz raporty ministerstwa obrony z lat 2015–2018. W strategii z 2015 r. podkreśla się znaczenie tradycyjnych źródeł zagrożenia. Nie wskazując ich z nazwy, zaznacza się, iż te zagrożenia pochodzą głównie ze strony państw, które „mają długą historię agresji wobec Indii, oraz tych, które wciąż toczą spory z Indiami”²⁶.

Indyjska strategia równoważenia cechuje się więc: zaangażowaniem i aktywnością w regionie Indo-Pacyfiku, sojuszem z państwami Zachodu, zwłaszcza w wymiarze polityczno-strategicznym i bezpieczeństwa, oraz przeciwdziałaniem rosnącym wpływom Chin na kontynencie azjatyckim.

INSTRUMENTY INDYJSKIEJ STRATEGII RÓWNOWAŻENIA

Podstawowym instrumentem nowej indyjskiej strategii równoważenia było zacieśnienie relacji polityczno-strategicznymi z USA, Japonią, Australią oraz państwami ASEAN w ramach nowej polityki, tzw. *Act East Policy*. Podstawy instytucjonalno-prawne współpracy polityczno-strategicznymi z tymi państwami zostały stworzone już podczas rządów Manmohana Singha (2004–2014)²⁷, wówczas jednak nie w pełni wykorzystano potencjał związany ze współpracą w tym zakresie. Rząd Singha preferował przede wszystkim koncentrowanie się na kwestiach współpracy gospodarczej. Unikał także dalszego zacieśniania współdziałania w wymiarze geopolitycznym i strategicznym z USA i ich sojusznikami, gdyż mogłoby to zostać odczytane jako działanie antychińskie. Kwestie bliższej współpracy w wymiarze strategicznym w stosunkach Indie–USA miały charakter deklaracyjny²⁸. Dopiero rządy BJP po 2014 r. zdynamizowały relacje z USA i ich głównymi sojusznikami, dokonując operacjonalizacji wielu umów. Ponadto w latach 2014–2018 rozwijano lub podpisano nowe porozumienia, głównie w zakresie współpracy wojskowej i polityczno-strategicznymi oraz w dziedzinie marynarki.

W czerwcu 2015 r. nie tylko przedłużono, lecz także pogłębiono umowę o współpracy wojskowej między Indiami a USA. W porównaniu z poprzednią z 2005 r. zacieśniono znacznie kooperację w tym zakresie, zwłaszcza w wymiarze morskim oraz przemyśle wojskowym. Ponadto w 2015 r. ustanowiono partnerstwo w dziedzinie wiedzy i edukacji dotyczącej obronności i bezpieczeństwa (*US–India Knowledge*

²⁵ Zob. szerzej: D. Brewster, „Silk Roads and Strings of Pearls: The strategic geography of China’s new pathways in the Indian Ocean”, *Geopolitics* 2017, nr 2, s. 269–291; N. Rolland, „China’s ‘Belt and Road Initiative’: Underwhelming or game-changer?”, *The Washington Quarterly* 2017, nr 1, s. 127–142.

²⁶ *Ensuring Secure...*, op. cit.

²⁷ Zob. szerzej: J. Zajączkowski, „Indie – mocarstwo Indo-Pacyfiku”, *Stosunki Międzynarodowe – International Relations* 2015, nr 4, s. 84–85.

²⁸ G.S. Khurana określa tę fazę w relacjach Indie–USA jako tzw. okres płaskowyżu (*plateau phase*) w celu podkreślenia, że w tym czasie kwestie geopolityczne związane z Indo-Pacyfikiem i współpracą strategiczną nie były kluczowe, lecz wręcz marginalizowane. Zob. szerzej: G.S. Khurana, „Optimising India–US maritime strategic convergence”, *Strategic Analysis* 2017, nr 5, s. 434.

Partnership in Defence). W 2016 r. rozpoczęto dialog w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego (*Maritime Security Dialogue*) w formacie 2 + 2 (ministrów spraw zagranicznych i obrony)²⁹. W sierpniu 2016 r. po ponad dziesięciu latach negocjacji podpisano porozumienie *Logistics Exchange Memorandum of Understanding* (LEMOA), które umożliwia obydwu stronom korzystanie z baz morskich i infrastruktury partnera³⁰. Umowa stała się w pełni operacyjna w 2018 r. Jednocześnie rozpoczęto rozmowy na temat podpisania dwóch kolejnych umów dotyczących współpracy w dziedzinie marynarki, tj.: *Communication and Information Security Memorandum of Agreement* (CISMOA) i *the Basic Exchange and Cooperation Agreement* (BECA). Pierwsza została podpisana na początku września 2018 r. jako *Communications Compatibility and Security Agreement* (COMCASA).

W 2016 r. administracja Obamy uznała Indie za „głównego partnera w dziedzinie bezpieczeństwa” (*Major Defense Partner*, MDP)³¹, co 8 grudnia 2016 r. zostało potwierdzone także przez Senat USA³². Dokumenty w tym zakresie przyjmowane w kolejnych latach (2017–2018) przez nową administrację prezydenta USA Donalda Trumpa oraz Kongres USA nie tylko potwierdzały instytucjonalizację współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, ale nawet ją poszerzały i uszczegółowiały³³. Indie i USA współpracowały zwłaszcza w dziedzinie wymiany informacji na temat ruchów okrętów podwodnych i okrętów chińskiej marynarki wojennej na Oceanie Indyjskim³⁴. W 2016 r. po czterech latach przerwy wznowiono wspólne ćwiczenia sił specjalnych obu krajów. Indie wzięły udział w największych manewrach morskich organizowanych przez USA na Pacyfiku (o kryptonimie RIMPAC) oraz w ćwiczeniach lotniczych (*US Air Force's Exercise Red Flag*). Przedstawiona w Senacie USA ustawa *Asia Reassurance Initiative Bill* (ARIA) przeznaczała 1,5 mld USD na lata 2019–2023 nie tylko na wzmocnienie obecności wojskowej USA w regionie Indo-Pacyfiku, lecz także na realizację na tym obszarze inicjatyw dyplomatycznych i współpracę z sojusznikami, w tym Indiami³⁵. Przyjęta w maju 2018 r. przez Izbę Reprezentantów ustawa *National Defense Authorization Act (NDAA) for*

²⁹ *Inaugural India-US Maritime Security Dialogue*, Ministry of External Affairs, Government of India, 18 maja 2016 r., www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/26829/Inaugural+IndiaUS+Maritime+Security+Dialogue [dostęp: 20.01.2019].

³⁰ G.S. Khurana, *Indo-US Logistics Agreement LEMOA: An Assessment*, National Maritime Foundation (NMF), New Delhi, 8 września 2016 r., <http://maritimeindia.org/View%20Profile/636089093519640938.pdf> [dostęp: 20.12.2018].

³¹ V. Mishra, „Indo-US security cooperation: Implications for the Indian Ocean”, *Maritime Affairs. Journal of the National Maritime Foundation of India* 2017, nr 1, s. 77.

³² SEC 1262, *Enhancing Defense and Security Cooperation with India*, H.R. 4909, *National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2017, 114th Congress* (2015–2016), www.congress.gov/bill/114th-congress/house-bill/4909/text [dostęp: 15.12.2018].

³³ H.R. 2810, *National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018, 115th Congress* (2017–2018), www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/2810/text [dostęp: 16.12.2018].

³⁴ S. Singh, „US, Indian navies sharing information on Chinese subs, says Pacific Command Chief”, *Indian Express* z 19 stycznia 2017 r.

³⁵ *Asia Reassurance Initiative Act of 2018 (Briefing Paper)*, 24 kwietnia 2018 r., <https://gardner.senate.gov/imo/media/doc/ARIA%20one-pager.pdf> [dostęp: 15.01.2019].

2019 przeznaczają fundusze na rozwój tzw. *Indo-Pacific Maritime Security Initiative* (IPMSI), obejmującej także Indie³⁶.

Na rolę Indii w regionie Indo-Pacyfiku i współpracę z nimi zwracały uwagę zarówno *Strategia bezpieczeństwa narodowego (National Security Strategy)*³⁷ USA z listopada 2017 r., jak i *Strategia obrony narodowej USA (National Defense Strategy)* z 2018 r.³⁸ W obydwu dokumentach wskazywano, że wobec wzrastającej aktywności Chin, które określono jako „mocarstwo rewizjonistyczne”, konieczne jest zacieśnienie współpracy z państwami demokratycznymi w regionie Indo-Pacyfiku. W *Strategii bezpieczeństwa narodowego* sytuację w tym regionie („rozsiewającym się od zachodnich wybrzeży Indii do zachodnich wybrzeży USA”)³⁹ przedstawia się jako „rywalizację geopolityczną między wizjami wolnego i represyjnego porządku międzynarodowego (...), w którym Chiny dążą do zastąpienia USA w regionie Indo-Pacyfiku”⁴⁰. Filarem i strażnikiem „wolnego świata”, w tym obrony takich wartości jak wolność żeglugi, demokracja itd., mają być Indie i USA. Jeden z wysokich przedstawicieli Departamentu Stanu podkreślał, że w interesie USA oraz całego regionu Indo-Pacyfiku leży istotna rola Indii, gdyż są one demokracją, państwem opowiadającym się za wolnym i otwartym porządkiem regionalnym. Jednocześnie wskazywał, że terminy „wolny” i „otwarty” odnoszą się zarówno do wymiaru ekonomicznego, jak i politycznego⁴¹. Była to pośrednia krytyka chińskich inicjatyw, takich jak ogłoszona w 2013 r. i będąca częścią BRI *21st Century Maritime Silk Road Initiative*, i związanych z nimi praktyk (m.in. uzależniania od długów państw partnerskich; nieprzestrzegania decyzji trybunału arbitrażowego w sprawie Morza Południowochińskiego itd.)⁴².

Przedstawiane przez amerykańską administrację założenia dotyczące regionu Indo-Pacyfiku zbieżne były z indyjskimi. Znalazło to wyraz m.in. już w deklaracji *U.S.–India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region*⁴³, podpisanej przez premiera Modiego i prezydenta Obamę w 2015 r. Kolejnym przykładem jest wspólne oświadczenie po spotkaniu Donalda Trumpa i Narendry Modiego, w którym Indie i USA określone zostały jako „solidne, trwałe

³⁶ *New Defense Bill Underscores U.S. Shift to Indo-Pacific Strategy*, Xinhua, 8 maja 2018 r.

³⁷ *National Security Strategy of the United States of America*, grudzień 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> [dostęp: 18.11.2018].

³⁸ *National Defense Strategy, 2018*, Department of Defense, Washington 2018.

³⁹ *National Security Strategy of the United States of America*, grudzień 2017, op. cit., s. 45–46.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 25.

⁴¹ A. Wong, *Remarks*, 2018, 21 March, American Chamber of Commerce, Taipei, <https://www.ait.org.tw/remarks-deputy-assistant-secretary-state-alex-wong-american-chamber-commerce-taipei-hsieh-nien-fan> [dostęp: 18.01.2019].

⁴² Zob. szerzej: J.-M. Blanchard, C. Flint, „The geopolitics of China’s Maritime Silk Road Initiative”, *Geopolitics* 2017, nr 2, s. 223–245; D. Brewster, „Silk Roads...”, op. cit., s. 269–291; A. Palit, „India’s economic and strategic perceptions of China’s Maritime Silk Road Initiative”, *Geopolitics* 2017, nr 2, s. 292–309; Ch. Len, „China’s 21st Century Maritime Silk Road Initiative, energy security and SLOC access”, *Maritime Affairs* 2015, nr 1, s. 1–18.

⁴³ *U.S.–India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region*, Ministry of External Affairs (MEA), Government of India, 25 stycznia 2015 r., http://mea.gov.in/bilateral-documents.htm?dtl/24728/USIndia_Joint_Strategic_Vision_for_the_AsiaPacific_and_Indian_Ocean_Region [dostęp: 10.02.2019].

demokracje” gotowe do współpracy w roli „odpowiedzialnych udziałowców w regionie Indo-Pacyfiku”⁴⁴. Jak wskazuje David Scott, była to pośrednia krytyka „nie-demokratycznych Chin jako nieodpowiedzialnego udziałowca, zwłaszcza na Morzu Południowochińskim”⁴⁵.

Jednocześnie rozwijano współpracę strategiczną z sojusznikami USA, czyli Japonią i Australią. We wrześniu 2014 r. podpisano porozumienie o współpracy i wymianie w dziedzinie bezpieczeństwa między Indiami i Japonią (*Memorandum of Cooperation and Exchanges in the Field of Defence*). Według premiera Modiego Japonia miała się stać filarem nowej polityki zaangażowania Indii w Azji Wschodniej oraz strategicznym partnerem na tym obszarze⁴⁶. W 2017 r. Indie i Japonia ustanowiły *Act East Forum* w celu dalszej instytucjonalizacji współpracy. Oprócz kontynuacji współpracy ekonomicznej położono nacisk na współpracę w wymiarze strategicznym. W październiku 2018 r. oba kraje nawiązały dialog w dziedzinie bezpieczeństwa w formacie 2 + 2 (ministrów spraw zagranicznych i obrony)⁴⁷. Podczas spotkania w 2018 r. premierów Indii i Japonii podpisano umowy o współpracy sił morskich obydwu państw⁴⁸. Ponadto rozpoczęto rozmowy na temat porozumienia o współpracy logistycznej w kontekście sił morskich, tzw. *Acquisition and Cross-Servicing Agreement* (ACSA). Indie i Japonia zainicjowały też w 2017 r. wspólny projekt infrastrukturalny *Asia-Africa Growth Corridor* (AAGG)⁴⁹.

Indie rozwijały także współpracę w wymiarze strategicznym z Australią. Podczas pierwszej od ponad 30 lat wizyty premiera Indii w Australii w listopadzie 2015 r. podpisano tzw. Ramową umowę o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa (*Framework Agreement for Security Co-operation*), która przewiduje bliższą koordynację współpracy dotyczącą ćwiczeń marynarek morskich Australii i Indii⁵⁰. W 2017 r. odbyły się wspólne manewry morskie Indii, Japonii i USA. Na znaczenie Indii w regionie Indo-Pacyfiku i w tym kontekście na relacje Australii z nimi wskazywał przygotowany w 2017 r. przez rząd w Canberze raport *Australian Foreign Policy White Paper*⁵¹.

Po 2014 r. nastąpiło zacieśnienie współpracy polityczno-strategicznej w formacie Indie–USA–Australia oraz Indie–USA–Japonia. Ten ostatni, zainicjowany już w 2011 r., w 2015 r. został podniesiony do poziomu spotkań na

⁴⁴ *Joint Statement (United States and India: Prosperity Through Partnership)*, 27 June, 2017, <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/united-states-india-prosperity-partnership/> [dostęp: 25.01.2019].

⁴⁵ D. Scott, „The Indo-Pacific in US strategy: Responding to power shifts”, *Rising Powers Quarterly* 2018, nr 2, s. 34.

⁴⁶ *Prime Minister’s Keynote Address at Shangri-La Dialogue*, 1 June 2018, Ministry of External Affairs, Government of India.

⁴⁷ R. Basrur, S.N. Kutty, „Conceptualizing strategic partnership”, w: eidem (red.), *India and Japan. Assessing the Strategic Partnership*, Palgrave Pivot, Singapore 2018, s. 2.

⁴⁸ R. Shubhajt, „India, Japan decide to have 2 + 2 talks between defence foreign ministers”, *The Indian Express* z 30 października 2018 r.

⁴⁹ Na temat relacji Indii z Japonią: A. Berkofsky, „Japan and the Indo-Pacific: Alive and kicking”, w: A. Berkofsky, S. Miracola (red.), *Geopolitics by Other Means. The Indo-Pacific Reality*, Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, Milano 2019, s. 99–116.

⁵⁰ R. Thakur, A. Sharma, „India in Australia’s strategic framing in the Indo-Pacific”, *Strategic Analysis* 2018, nr 2, s. 69–83.

⁵¹ „Power shift in the Indo-Pacific”, *Foreign Policy White Paper* 2017, Government of Australia, 2017.

szczeblu ministerialnym. Ustanowiono stały mechanizm spotkań ministerialnych⁵². Ambasador USA w Indiach podkreślał, że tym samym „zinstytucjonalizowano dialog między trzema filarami demokratycznej wspólnoty Indo-Pacyfiku”⁵³. Ponadto od 2015 r. poszerzono zakres przedmiotowy i podmiotowy wspólnych ćwiczeń morskich Indii i USA pod kryptonimem „Malabar”. Stałym uczestnikiem tych ćwiczeń stała się Japonia⁵⁴. Podczas kolejnego spotkania na szczeblu ministerialnym zwrócono uwagę na konieczność „rozwoju projektów infrastrukturalnych” w regionie Indo-Pacyfiku i ustanowiono specjalną grupę do opracowania planu w tym zakresie, tzw. *Trilateral Infrastructure Working Group* (TIWG).

W okresie rządów BJP nastąpiła rewitalizacja koncepcji czworoboku, tzw. QUAD, czyli Indii, USA, Australii i Japonii. Potwierdzeniem kształtującego się nieformalnego sojuszu było spotkanie przedstawicieli czterech państw w Manili przed szczytem ASEAN w listopadzie 2017 r. Po spotkaniu podkreślano znaczenie regionu Indo-Pacyfiku w azjatyckiej architekturze bezpieczeństwa. Jednocześnie w *Strategii bezpieczeństwa narodowego USA* z 2017 r. po raz pierwszy użyto terminu region Indo-Pacyfik. O zacieśnieniu relacji Indii z USA⁵⁵ oraz w ramach QUAD świadczyły także wizyty sekretarzy obrony i stanu USA w Indiach w 2018 r. oraz dwa kolejne spotkania przedstawicieli czterech państw: Indii, Australii, USA, Japonii (ostatnie w listopadzie 2018 r.).

Operacjonalizacja idei czworoboku, tzw. nieformalnego sojuszu QUAD, jest więc głównym instrumentem służącym realizacji koncepcji regionu Indo-Pacyfiku oraz przeciwdziałaniu wobec Chin. Rząd Modiego uważa, że jedynie ścisła współpraca z tymi państwami zapewni Indiom wzrost roli w regionie Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku. Dla rządu w New Delhi USA oraz ich sojusznicy, czyli Japonia i Australia, stali się filarem strategii w regionie Indo-Pacyfiku⁵⁶, która ma także w przyszłości zapewnić realizację aspiracji mocarstwowych Indii⁵⁷.

Uzupełnieniem rozwijającej się współpracy w ramach QUAD były relacje z państwami ASEAN. Podczas szczytu Indie–ASEAN zacieśniono współpracę morską⁵⁸. U wybrzeży Andamanów i Nikobarów w Zatoce Bengalskiej odbyły się

⁵² J. Miller Berkshire, *The US-Japan-India Relationship: Trilateral Cooperation in the Indo-Pacific*, Foreign Experts Perspective (NIDS), 8 listopada 2017 r., www.nids.mod.go.jp/english/publication/back-number/pdf/20171108.pdf [dostęp: 15.01.2019].

⁵³ Cyt. za: R. Verma, „India, US and a year of togetherness”, *Indian Express* z 26 grudnia 2015 r.

⁵⁴ Coroczne wspólne ćwiczenia morskie Indii i USA pod kryptonimem „Malabar” rozpoczęły się w 1992 r. Od 2015 r. przyłączyła się do nich Japonia, przybrały one więc charakter trilateralny. Ponadto zakres przedmiotowy i liczebny ćwiczeń morskich „Malabar” oraz ich znaczenie polityczne zwiększyły się znacznie po 2014 r.

⁵⁵ Zob. G.S. Khurana, „Optimising...”, op. cit., s. 433–446; V. Mishra, „India–US defence cooperation: Assessing strategic imperatives”, *Strategic Analysis* 2018, nr 1, s. 1–14.

⁵⁶ Krytycznie na temat realnej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa i politycznej Indii z pozostałymi państwami QUAD zob. szerzej: R. Roy-Chaudhury, K. Sullivan de Estrada, „India, the Indo-Pacific and the QUAD”, *Survival* 2018, nr 3, s. 181–194; H. Pant, A. Rej, „Is India ready for the Indo-Pacific?”, *The Washington Quarterly* 2018, nr 2, s. 47–61.

⁵⁷ C. Raja Mohan, *Modi's World...*, op. cit.

⁵⁸ Government of India, *Delhi Declaration of the ASEAN–India Commemorative Summit to Mark the 25th Anniversary of ASEAN–India Dialogue Relations*, New Delhi, 25 stycznia 2018 r., <http://mea.gov>.

wspólne ćwiczenia morskie z udziałem marynarek: Indii, Indonezji, Singapuru, Malezji i Tajlandii. W listopadzie 2015 r. Indie i Singapur podpisały zrewidowane porozumienie o współpracy obronnej (*Defence Cooperation Agreement*). W czerwcu 2016 r. Indie i Tajlandia postanowiły zwiększyć liczbę wspólnych ćwiczeń i patroli na Oceanie Indyjskim oraz sfinalizowano tzw. *White Shipping Agreement*. W lutym 2016 r. Indie zawarły z Mjanmą (wcześniej takie porozumienie podpisano jedynie z Tajlandią i Singapurem) umowę o tzw. *Standard Operating* dotyczącą wspólnych procedur podczas ćwiczeń i patroli morskich⁵⁹. Indie kontynuowały także rozpoczęte już na początku XXI w. zacieśnianie relacji z Wietnamem w dziedzinie bezpieczeństwa. W 2015 r. podpisano dwa *Memoranda of Understanding* w dziedzinie obronnej oraz współpracy straży przybrzeżnej. Zdaniem Harsha Panta istnieją przesłanki, by zakładać, że w najbliższym okresie współpraca ta przerodzi się w realne partnerstwo strategiczne⁶⁰.

* * *

Założenia polityki równoważenia znajdują potwierdzenie w analizie problematyki strategii Indii w regionie Azji i Pacyfiku. Jednocześnie badanie przejawów aktywności Indii na tym obszarze w kategorii polityki równoważenia pozwala odpowiedzieć na postawione w artykule pytania badawcze.

Wzrost aktywności Indii w regionie Azji i Pacyfiku oraz zacieśnienie sojuszu z USA jest konsekwencją następujących faktów.

Indie, dla których priorytetami są zapewnienie bezpieczeństwa narodowego oraz realizacja aspiracji mocarstwowych, muszą się przeciwstawić wzrostowi przewagi regionalnego rywala, którym są Chiny. Realizują zatem strategię, której celem jest przede wszystkim minimalizowanie bądź uniemożliwienie innym mocarstwom (głównie Chinom) rozszerzania ich wpływów politycznych, militarnych i gospodarczych w najbliższym sąsiedztwie Indii.

Przejawem nowej strategii Indii, zwłaszcza po 2014 r., jest przyjęta w 2015 r. strategia morska oraz dużo większa konsekwencja podczas realizacji jej założeń. Indie zaczęły dążyć do uzyskania statusu mocarstwa odpowiedzialnego za bezpieczeństwo w regionie Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku. Zabiegają o pozycję lidera w regionie Oceanu Indyjskiego, gwaranta bezpieczeństwa (przy współpracy z USA) oraz inicjatora współpracy polityczno-strategicznego na tym obszarze. Jednocześnie ich celem jest zwiększenie swoich wpływów politycznych i ekonomicznych w regionie Azji i Pacyfiku⁶¹.

in/bilateraldocuments.htm?dtl/29386/Delhi+Declaration+of+the+ASEANIndia+Commemorative+Summit+to+mark+the+25th+Anniversary+of+ASEANIndia+Dialogue+Relations [dostęp: 20.01.2019].

⁵⁹ Zob. szerzej: R. Garge, „Maritime outreach as part of India’s Act East Policy”, *Australian Journal of Maritime and Ocean Affairs* 2017, nr 3, s. 150–167; I. Saint-Mezard, „India’s Act East policy: Strategic implications for the Indian Ocean”, *Journal of the Indian Ocean Region* 2016, nr 2, s. 177–190.

⁶⁰ H. Pant, *India and Vietnam: A Strategic Partnership in Making*. Policy Brief, Singapore, kwiecień 2018, https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2018/04/PB180409_-India-and-Vietnam.pdf [dostęp: 18.03.2019].

⁶¹ J.R. Holmes, A.C. Winner, T. Yoshihara, *Indian Naval Strategy in the Twenty-first Century*, Routledge, London–New York 2009, s. 170–177; D. Brewster, *India as an Asia Pacific Power*, Routledge, London–New York 2012, s. 156–164.

W krótkim i średnim okresie Indie i USA będą dążyć do ograniczenia wpływów Chin. Będzie to stanowiło ich główną przesłankę współpracy w regionie Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku. W dłuższej perspektywie, wraz ze wzrostem potęgi militarnej Indii, trudno jednoznacznie określić, jak będą się układać relacje między nimi a USA na tym obszarze. Wydaje się jednak, że Indie w ciągu kolejnych 20 lat nie osiągną statusu mocarstwa morskiego o takich zdolnościach, które umożliwiałyby im bezwzględną dominację w regionie⁶². Tym samym w najbliższym okresie wciąż będą akceptować rolę USA jako gwaranta bezpieczeństwa *SLOCs* na tym obszarze.

W regionie Azji i Pacyfiku mamy więc do czynienia z klasycznym przypadkiem polityki równoważenia, który przejawia się m.in. w strategii Indii. Indie dążą bowiem do utrzymania *status quo* i ograniczenia wzrostu roli Chin, uważając, że w ten sposób mogą zapewnić bezpieczeństwo. Część badaczy, biorąc pod uwagę wyznaczniki geograficzne, postrzega trilateralne relacje Indie–USA–Chiny w kontekście rywalizacji mocarstw morskich i kontynentalnych⁶³. Nie oznacza to jednak możliwości wybuchu konfliktu w najbliższym okresie. Wydaje się on mało realny. Mimo bowiem ograniczeń wewnątrzregionalnych wzajemne relacje między USA, Chinami i Indiami odgrywają *de facto* rolę stabilizatora w regionie. Raczej będziemy mieć do czynienia z modelem miękkiej równowagi sił, charakteryzującym się elementami rywalizacji oraz współpracy⁶⁴. Przykładem jest zacieśniająca się współpraca gospodarcza Indii z Chinami. Nie zmienia to faktu, że brak zaufania między Indiami a Chinami, postrzeganie przez Indie ChRL w kontekście jej ofensywnych intencji, obawa przed zmianą porządku regionalnego powodują, że Indie zgodnie z założeniami polityki równoważenia zacieśniają sojusz z USA i ich sojusznikami w regionie Azji i Pacyfiku.

THE INDIAN BALANCING POLICY IN THE ASIA-PACIFIC REGION AFTER 2014

The aim of the article is to analyze the evolution of India's strategy in the Asia-Pacific region after 2014, i.e. after the Indian People's Party (Bharatiya Janata Party, BJP) came to power and the post of prime minister was taken over by Narendra Modi. The article characterizes and discusses the main assumptions, directions, and instruments of India's foreign policy in the Asia-Pacific region.

The article attempts to answer two main research questions: whether and, if so, why has India adopted a more active strategy in the Asia-Pacific region; and whether,

⁶² Zdaniem większości badaczy, mimo że w ciągu ostatnich 20 lat mamy do czynienia z systematycznie zwiększającymi się nakładami na marynarkę wojenną w Indiach, ich zdolności operacyjne mają wciąż ograniczony charakter. Ponadto Indie koncentrują się głównie na modernizacji sił morskich. Indyjska marynarka wojenna nie osiągnie w najbliższych latach zdolności do realizacji operacji w wymiarze oceanicznym czy globalnym. Zob. H.V. Pant, „India in the Indian Ocean: Growing mismatch between ambitions and capabilities”, *Pacific Affairs* 2009, nr 2, s. 279–297; idem (red.), *The Rise of the Indian Navy*, Ashgate, Farnham 2012.

⁶³ E.B. Montgomery, „Competitive strategies against continental powers: The geopolitics of Sino-Indian-American relations”, *Journal of Strategic Studies* 2013, nr 1, s. 76–100.

⁶⁴ Na temat relacji Indie–USA–Chiny w regionie Oceanu Indyjskiego zob. szerzej: R.D. Kaplan, *Monsoon: The Indian Ocean and the Future of American Power*, Random House, New York 2010.

in its strategy in the political-strategic and security sphere, it has opted for an alliance with the USA in the Asia-Pacific region.

Answers to these questions will allow us to verify hypothesis stating that, especially under the influence of the dynamics of intra-regional relations in foreign policy in 2010s, India has redefined its role and position on the Asian continent and has strived to implement a balancing policy in order to limit China's increasingly important role and to prevent the shift of power on the Asian continent in favour of Beijing. To achieve its goals, India advocates a political and strategic alliance with the USA and its allies as one of the pillars of a democratic, liberal order in the Indo-Pacific region (as an alternative to the order proposed by China).

The theoretical tool used in this case study of India's regional strategy is the category of balancing policy. This research tool was selected for its cognitive and explanatory values which emphasize the importance of the anarchism of the international system and the fact that the rules of relations between states are a function of the balance of power between them.

Keywords: India's foreign policy, balancing policy, the Asia-Pacific region

Słowa kluczowe: polityka zagraniczna Indii, polityka równoważenia, region Azji i Pacyfiku